

NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ

Múlt Jelen Jövő

Szerkesztette

LADOS MIHÁLY

Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács

Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség

Győr-Sopron, 2009

Második, javított kiadás.
Kézirat lezárva: 2009. július 10.

Lektorálta:

RECHNITZER JÁNOS

A kötet szerzői:

BAJ GABRIELLA IX.2.1., IX.5.1., IX.6.1. fejezet
CSIZMADIA ZOLTÁN IX.4.3. fejezet
DOBÓ ESZTER IX.5.3. fejezet
GROSZ ANDRÁS II.4.1., IV.1., IV.3–7., V. fejezet
HARDI TAMÁS II.1., III., IX.2.1–2. fejezet
KUNDI VIKTÓRIA IX.5.5., IX.6.1. fejezet
LADOS MIHÁLY I., II.2–3., IV.2.2–3., VI–VII., IX.4.3., IX.6.1. fejezet
NÁRAI MÁRTA VIII. fejezet
PATAKYNÉ BATHYÁNYI PIROSKA IX.3.3., IX.5.5., IX.6.1. fejezet
SMAHÓ MELINDA IX.1., IX.3.1–2. fejezet
SZABÓ IMRÉNÉ IX.5.1., IX.5.4., IX.6.2. fejezet
TILINGER ATTILA IX.2.3. fejezet
TÓTH HENRIETTA IX.4.1–2., IX.5.2., IX.6.1. fejezet
TÓTH PÉTER IX.5.5. fejezet

ISBN 978-963-06-7271-9

© Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács/
Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség 2009.
© Lados Mihály és szerzőtársai, 2009.

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartott. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

VII. Építsük a régiót! – Fejlesztési programok

Az előző fejezetben érzékelhettük, hogy a Nyugat-dunántúli régió aktív tervezési tevékenységet folytat. A nagy ívű tervek megvalósításához azonban forrásokra is szükség van. Alapvetően négy főbb szakaszt különböztethetünk meg a regionalizált fejlesztési politika közel 10 éves gyakorlatában. Az első szakasz a decentralizált területfejlesztési céllelőirányzat (TFC) első három éves működése a régiók szintjén 1998 és 2000 között, amelyet minden régió kizárólag tervezésre fordíthatott. A második szakasz²⁹ 2000 és 2003 között az EU Strukturális Alapok felhasználására történő felkészülést szolgálta.

A harmadik szakaszban – 2004 és 2006 között már elérhetővé váltak az EU-források, de annak régióbeli felhasználását nem önálló, hanem egy „központi” ROP vezérelte. Napjainkban pedig indul a 2007–2013-as uniós programidőszak, amely minden korábbinál jelentősebb, éves szinten mintegy 20 Mrd Ft fejlesztési forrás felhasználását teszi lehetővé a NYDOP alapján.

Szintén a régióban felhasználható területfejlesztési források körét bővítették 1995 és 2003 között a fokozatosan a régió mindegyik határszakaszára kiterjedő *Phare CBC* (110,3 millió euró), majd a csatlakozást követően 2004–2006 között az *Interreg IIIA* (40,0 millió euró) program támogatási keretei. A 2007-től induló új programidőszakban pedig a *Területi Együttműködés* (189,1 millió euró) forrásaival számolhat a régió.³⁰

A Nyugat-dunántúli régió számára elérhető, a csatlakozásig eltelt közel 10 év alatt felhasználható *Phare CBC* keretekhez képest a jelenleg futó uniós programidőszak évi átlagos forrásai közel két és félszeresére nőttek. A közvetlenül csak a régiót érintő relációkban (Ausztria–Magyarország és Magyarország–Szlovénia) viszont az együttműködések finanszírozási bázisa több mint a felére csökkent (96,0 millió euróról 39,1 millió euróra).

Az egyes határ menti programokra jutó forrásokat, a határszakaszok hossza alapján osztották fel. Így a korábbi időszakhoz képest többszörösére növekedett a magyar-szlovák keret és ezzel párhuzamosan zsugorodott az osztrák-magyar keret. A szlovák és a horvát relációjú programok forrásaira azonban nem csupán a Nyugat-Dunántúl, hanem további 4 régió 7 megyéje és Budapest pályázhat. Így a Nyugat-Dunántúlon, a határ menti projektek esetében a hangsúly a területfejlesztési típusú projektekről egyre inkább eltolódott a közvetlen, ténylegesen határon átnyúló hatású projektek irányába.

Ez a tendencia tovább erősödik a jelenleg futó 2007–2013-as programidőszakban. A *vezető partner* alkalmazásával várhatóan kiegyensúlyozottabbakká válnak az egyes projektekben a határon átnyúló partnerségi viszonyok, mind a határ két oldalán megvalósított tevékenységek, mind a partnerek közötti források eloszlását tekintve.

²⁹ A regionális decentralizált források rendszere 2000 után, sőt az uniós csatlakozást követően és jelen programidőszakban is fennmaradt, amelyre a 7.1.2. fejezetben térünk ki

³⁰ Ezt a témát részletesebben lásd még *Lados* (2005) és a www.vati.hu portál *Phare CBC*, *Interreg* és az Európai Területi Együttműködések oldalait.

7.1. Hazai decentralizált források (1998–2008)

A területfejlesztésről és rendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény meghatározta a területfejlesztés pénzügyi eszközrendszerét. Ennek a régiókra vonatkozó elemeiben három nagyobb szakaszt különíthetünk el. A regionális tanácsok megalakulásának időszakában a tervezésen volt a hangsúly, ezért a régiók differenciálás nélkül egységesen ugyanakkora forrást kaptak 1998 és 2000 között. 2000 után a források köre bővült, illetve folyamatosan változott. A harmadik szakaszban még szélesebbé vált a regionális tanácsok által kezelt források köre, mert 2007-től a korábban a megyei területfejlesztési tanácsok által menedzselte célelőirányzatok kezelése is a régiók szintjére került.

7.1.1. Tervezzük meg a régió jövőjét! (1998–2000)

Azt már Magyarország uniós társult taggá válását követően tudtuk, hogy a maastricht-i alapelvek szerint az EU regionális szintű támogatásait biztosító Strukturális Alapok felhasználásához a tervezésen keresztül vezet az út. A források elnyerése csak az Európai Bizottság által elfogadott nemzeti fejlesztési tervek és az annak megvalósítását segítő ágazati és területi operatív programok bázisán lehetséges. Éppen ezért a Nyugat-Dunántúlon már az NYDRFT megalakulásának időszakában megkezdődött az előző fejezetben bemutatott hosszú távú fejlesztési koncepció és a 2000–2006 közötti EU Strukturális Alap programidőszakra szóló fejlesztési program kidolgozása.

A régió a három év alatt rendelkezésre álló 190 M Ft-ot három fő cél mentén igyekezett felhasználni. Egyrészt célul tűzte ki, hogy a régió 2000–2006 közötti időszakra szóló területfejlesztési programban megfogalmazott 14 intézkedés mind-egyikét koncepcióval és operatív programmal támasztja alá. Ez a célkitűzés 2002-ig meg is valósult.

A másik cél a régió belső kohéziójának erősítéséhez kötődött. Ennek egyik ága egy a régió egészére kiható társadalmi-gazdasági-közlekedési tengely, az ún. Észak-Déli tengely kialakítását támogatta. A másik terület a Nyugat-Dunántúl határain túlnyúlva, a Közép-dunántúli régióval közösen, egy hatmegyés közlekedési rendszer kialakítását tervezte meg egy svájci modell alkalmazásával. „A Nyugat-dunántúli régió és a Közép-dunántúli régió összközlekedési hálózatfejlesztési koncepciója” c. dokumentumot 2000-ben, a „A Nyugat-dunántúli régió Észak-Déli gazdasági és közlekedési tengelyének területfejlesztési programját”-t pedig 2001-ben fogata el az NYDRFT.

A harmadik cél egy a régióban megvalósuló projektek környezeti fenntarthatóságát vizsgáló értékelési rendszer kialakítása volt. Az NYDRFT szándékai szerint valamennyi a Tanácshoz benyújtott fejlesztési pályázatot ezen a kidolgozott környezeti szűrőn keresztül kell a döntéshozóknak megítélnie. „A Fenntartható Fejlődés megvalósulását elősegítő minőségbiztosítási-értékelő szűrő tervezése” c. tanulmányt 2001-ben fogadta el a Tanács.

7.1.2. Regionális decentralizált források 2000 után

A *Területfejlesztési Célelőirányzatot* (TFC) a régiók szintjén a 2001-től a *Terület- és Régiófejlesztési Célelőirányzat* (TRFC) váltotta föl. Az évente az NYDRFT-hez átadott forrás nagyságrendje változik, legmagasabb összegét 2005-ben érte el 1,4 Mrd Ft-tal, míg a legalacsonyabb felosztható forrás 2008-ban volt, kevesebb, mint 300 millió forinttal. 2003-ban egyszeri forrásként kínált lehetőséget a *Térség- és Település-Felzárkóztatási Célelőirányzat* (TTFC), amelynek 700 MFt-os támogatási keretéből 122 pályázó mintegy 2,4 Mrd Ft fejlesztést valósított meg.

2004-től négy újabb forrás jelent meg a rendszerben. Ezek közül három csupán egyszeri lehetőség volt. Az egyik keretében az uniós követelményeknek megfelelő *játszóterek* kialakítására használhatták fel a kedvezményezettek a kapott támogatást. A *Nemzeti köznevelődési és könyvtárfejlesztések támogatása* (NKÖM) a játszóterekkel megegyező, valamivel több, mint 20 MFt elosztását tette lehetővé. Mindkét támogatásból 9 projekt valósult meg, nagyjából 50%-os támogatásintenzitással. A szintén egyszeri *Környezetvédelmi és Vízügyi Célelőirányzat* (KÖVICE) esetében közel 160 MFt-tal gazdálkodhatott a régió, amelyből 36 projekt nyert összesen 158,4 MFt támogatást, míg a teljes megvalósított beruházás értéke 2,5 Mrd Ft volt.

A *Települési hulladék közszolgáltatási-fejlesztés támogatása* (TEHU) 2004 és 2006 között 400 MFt támogatást nyújtott 41 pályázónak. A megvalósított fejlesztések értéke megközelítette a 800 MFt-ot. A belterületi szilárd burkolatú utak felújítását szolgáló *TEUT* 2005 óta működik. Az elmúlt négy évben közel 2,7 Mrd Ft régiós támogatással 7,1 Mrd Ft útfelújítást valósítottak meg 440 projekthelyszínen mintegy 100 önkormányzat belterületén. 2007-től évi 700 és 1 000 MFt közötti nagyságú forrás került a régiót alkotó megyék területfejlesztési tanácsaitól az NYDRFT hatáskörébe, közöttük a már 1996 óta működő *Területi kiegyenlítést szolgáló önkormányzati fejlesztések támogatása* (TEKI), továbbá a szintén csak önkormányzatok által pályázható *Céljellelű Decentralizált Célelőirányzat* (CÉDE) és az önkormányzatok vis maior feladatainak támogatása.

2001 és 2008 között – a következő fejezetben tárgyalt *Phare Tükörprogram* és *Előzetes Regionális Fejlesztési Program* (ERFP) nélkül – hazai decentralizált forrásokból az NYDRFT összesen 14,4 Mrd Ft, átlagosan évi 1,8 Mrd Ft támogatásról döntött. Ezek felhasználásával a projektgazdák 36,1 Mrd Ft beruházást, felújítást végeztek el. Ez összességében 1 482 projekt kezelését jelentette az NYDRFÜ számára. Az említett Tükör és ERFP-vel együtt 1 638 projekt mintegy 41 Mrd Ft fejlesztést valósított meg 16,7 Mrd Ft támogatással (7. melléklet)

2009-ben és 2010-ben is nagyjából évi 2 Mrd Ft hazai decentralizált forrással számolhat az NYDRFT. A rendszer stabilitására utal, hogy a kormányzat ennek a forrásnak a felhasználását 2009-től szintén operatív programhoz köti. Ezért egy egyetemes metodika szerint az NYDRFU elkészítette a *Nyugat-dunántúli Regionális Területfejlesztési Operatív Programot* (NYDRTOP), amelyet a Tanács a 2009. február 25-i büki ülésén fogadott el. A program a hazai területfejlesztési forrásokat az EU tervezési módszerekhez hasonló módon kezelő programdokumentum, mely a jelenlegi TRFC, TEK, LEKI, CÉDE és TEUT források programalapú felhasználást célozza meg az ÚMFT Akcióterveivel hasonlóan kétéves bontásban.

7.2. Felkészülés a Strukturális Alapok felhasználására (2001–2003)

A *Phare Előcsatlakozási Alap* a hazai régiók Strukturális Alap felkészülését szolgálta. A 2000–2003 között működő programba három mintarégiót vonhatott be Magyarország. A programba a Dél-alföldi, az Észak-alföldi és az Észak-magyarországi régió került be. A Kormány azonban 1999 novemberében úgy döntött, hogy az Előcsatlakozási Programból kimaradó régiók számára hazai forrásból egy hasonló programot indít. Tette ezt abból a megfontolásból, hogy Magyarország valamennyi régiója a csatlakozást követően a Strukturális Alapok kedvezményezettjévé válik, tehát a felkészülés mindegyik hazai régió számára egyaránt fontos.

7.2.1. Phare Tükörprogram (2001–2002)

A decentralizált fejlesztési források, olyan támogatási keretek, melyek felhasználásáról a kezelésükkel megbízott területi szereplők saját hatáskörben dönthetnek. Az NYDRFT a *Phare Tükörprogramhoz* kapcsolódó pályázatok meghirdetése (2001 és 2002) során – a forrásokat biztosító ágazati minisztériumi egyeztetéseket követően – a pályázati célokat és a kiválasztási szempontokat egyaránt maga határozhatta meg. A Tanács ezt a célrendszert a régió 2000–2006 közötti időszakra szóló területfejlesztési programjának intézkedéseivel kapcsolta.

A két évre 2,3 Mrd Ft támogatási forrás állt a Tanács rendelkezésére. A minisztériumi egyeztetéseket követően a program 14 intézkedéséből kilenc volt bevonható ebbe a támogatási rendszerbe. Két intézkedésnek biztosított kiemelt figyelmet a Tanács: a régió gazdasági erejéhez mérten szerény *felsőoktatási és kutatás-fejlesztési kapacitások bővítésére* („Szikra” intézkedés), illetve a régió egyik vezérágazatának tekinthető, és a régió egészét érintő *termál- és gyógyturizmus fejlesztésére* („Kilátó” intézkedés).

A NYDRFT rendelkezésére álló fejlesztési forrásoknak több mint húsz százalékát 24 felsőoktatási és a kutatás-fejlesztési projekt támogatására fordította, összesen több mint 400 millió Ft értékben. Ennek köszönhetően számos új szak, kutatóintézet kezdhetette meg munkáját az elmúlt években a Nyugat-Dunántúlon. A „Kilátó” intézkedés keretében támogatott fürdőprojektek támogatása pedig azért kiemelendő, mert döntően a régió elmaradottabb térségeiben és kisebb települések és kisvárosok esetében nyújtott támogatást: *Csesztreg, Gelse, Hegykő, Mesteri, Máriakálnok*, valamint *Cellödömök és Kapuvár*.

7.2.2. Phare Előcsatlakozási Program (2002–2003)³¹

A Phare program indulásának, a források felhasználásának elhúzódása miatt a program 2002–2003. évi keretére egy speciális, az ország minden régiójában pályázható programot készítettek. A program három olyan alpprogramot tartalmazott, amelyek megvalósításába a Nyugat-Dunántúl területfejlesztési szereplői is bekapcsolódhattak.

³¹ A fejezet „A Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács és az Ügynökség 2006. évi célkitűzéseinek értékelése” c. dokumentum felhasználásával készült. (www.westpa.hu)

Integrált helyi fejlesztési akciók ösztönzése (Orpheus)

A program célja a településközpont, illetve településrész rehabilitációja volt, az ahhoz kapcsolódó közlekedési infrastruktúra kiépítésével, és a szociális jellegű foglalkoztatás elősegítésével. A támogatási keret összesen 97,41 millió euró volt, ebből a Nyugat-dunántúli régióra 7,41 millió euró indikatív forrás jutott.

A program keretében felújításra került a *kőszegi* Fő tér és Rákóczi utca, valamint a *sárvári* Kossuth tér, *Nagykanizsán* a felújított Magtár épületben Plakátmúzeum és rendezvényterem, Vasváron Művelődési Ház és zárandokszállás került megvalósításra. Lentiben a laktanya területe került állagmegóvásra, területrendezésre, Szombathelyen pedig elkészült a történelmi-régészeti városrész megvalósításának 1. üteme, azaz egy többfunkciós épület került felújításra, valamint egy történelmi témapark kialakításra.

Információs technológia az általános iskolákban (ESZA)

A program célja az oktatási épületek felújítása, rekonstrukciója, bővítése, valamint információs és kommunikációs berendezések és eszközök beszerzése, illetve e-tanulás tartalomfejlesztés és/vagy pedagógus-továbbképzés. A program keretében országosan 25,52 millió euró elnyerhető támogatás került kiosztásra. Nyugat-Dunántúlon 18 nyertes volt, mely 2,78 millió euró összegű forrást kötött le az összes támogatásból, amely a program keretében odaítélhető támogatások 10,9 %-a.

Nyugat-Dunántúlon a program keretében 13 iskolában került sor oktatási épület felújítására, bővítésére. Beszerzésre került többek között mintegy 400 számítógép, 3000 szoftver. Bizonyos projektekben sor került még akadálymentesítésre is. 3 iskolában 10 db elektronikus tananyagot fejlesztettek ki. Régióinkban a program közvetlenül mintegy 3000 diákot és 300 pedagógust ért el.

Küzdelem a munka világából történő kirekesztődés ellen I–II (ESZA)

A program célkitűzései a tartós munkanélküliek foglalkoztatása és munkaerő-piaci integrációja; helyi, térségi szociális szolgáltatások kapacitásbővítése, valamint a halmozottan hátrányos helyzetű, elsősorban roma tartós munkanélküliek foglalkoztatása; életkörülményeik és szolgáltatásokhoz való hozzáférésük javítása.

A két programban összességében 2,85 millió Euro támogatásban részesültek a régiós kedvezményezettek, ami a két programra szánt ösztámogatás több mint 10%-a. Több mint 270 fő hátrányos helyzetű tartós munkanélküli min. 8,5 max. 18 hónapos foglalkoztatása valósult meg, melyből min. 80 fő ugyanennyi ideig tartó továbbfoglalkoztatása kötelező.

A programok végrehajtásában – a szerződő hatóságok (ESZA Kht., VÁTI Kht.) koordinációja mellett – az NYDRFÜ, mint közreműködő szervezet tevékenyen részt vesz. A pályázók felkészítésében, információnyújtásban, majd a bontás és formai, tartalmi értékelés feladataiban, a nyertes pályázatok menedzsmentjében és monitoringjában, végül a projektek sikeres lezárásában.

7.3. A Strukturális Alapok felhasználásának tanulási folyamata (2004–2006)³²

Az I. Nemzeti Fejlesztési Terv megvalósítása során a pályázók már élesben tanulták a Strukturális Alapok felhasználását. A források felhasználását kétfelé kell bontani. Egyfelől a regionális szereplők jelentősebb részvételével megvalósuló ROP, másfelől az ágazati OP támogatásával megvalósult fejlesztésekre.

7.3.1. Regionális Operatív Program

A ROP első nyertes pályázatainak szerződéskötése 2005 januárjában történt meg a régióban, míg az utolsó 2006 decemberében. A ROP keretében 42 támogatott projektre 7.273 M Ft támogatási értékben szerződött a ROP Irányító Hatóság. A projektek negyede valósult meg 2006. év végéig, míg a nagyobb rész, az n+2 szabályait figyelembe véve 2007–2008-ban fejeződött be.

A régióban az alábbi fontosabb projektek kerültek támogatásra:

- Természetvédelmi Látogatóközpont létesítése *Kőszegen*
- *Pannonhalmi Főapátság Turisztikai Vonzerő Fejlesztési Programja I.*, a Világörökségi Helyszín Környezetrendezése
- A *Sárvári Nádasdy Vár* rehabilitációja
- Festetics örökségek fejlesztése és bemutatathatóvá tétele (I. ütem) Vadászati Múzeum és Vasúttörténeti Kiállítás létrehozása *Keszthelyen*
- Duna-menti kerékpárút *Halászi–Darnózseli* közötti 8 km hosszú kerékpárút építése (Szigetközi kerékpárút)
- *Sopron-Belváros – Deák tér* rehabilitációs programja
- *Cellödömölki* raktártelep barnamezős rehabilitációja
- *Kistérségi foglalkoztatási paktumok* létrehozása
- *Közösségfejlesztők képzése és foglalkoztatása* a szociális gazdaságban
- *Kistérségi roma közösségfejlesztő referensek képzése és foglalkoztat.* Dél-Zalában
- *Gyakornoki hálózat* felállítása a Nyugat-dunántúli régióban
- A régióban működő *karrierirodák* szolgáltatási körének kialakítása a munkaerőpiac szereplőinek bevonásával
- A Kis-Balaton turisztikai célú fejlesztése

A program összes intézkedéseinek pályázati felhívásai már 2005-ben felfüggesztésre kerültek, így összesen 138 db pályázat került beadásra. A ROP megvalósításában közreműködő szervezet pozícióját betöltő NYDRFÜ sikeresen kért forrását csoportosítást, illetve használta fel a befejeződött projektek maradványforrásait, így a turisztikai intézkedésben tartaléklistás pályázatokat is tudtak támogatni, melynek a támogatási szerződéskötése is megtörtént.

³² A fejezet „A Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács és az Ügynökség 2006. évi célkitűzéseinek értékelése” c. dokumentum felhasználásával készült. (www.westpa.hu)

7.3.2. Ágazati Operatív Programok

A Nemzeti Fejlesztési Terv Térségi Tanácsadó Hálózat létrejöttével az ügynökségnek rálátása kínálkozott a ROP Közreműködő Szervezeti feladatokon túlmutató ágazati operatív programokra is. A 2006-ban létrehozott Nemzeti Fejlesztési Terv Térségi Tanácsadó Hálózat egyik feladata volt az I. Nemzeti Fejlesztési Terv sikeres végrehajtásának elősegítése. A régióban 1400 felett volt a nyertes pályázatok száma, a pályázati támogatások összege meghaladta az 53 Mrd Ft-t. (19. táblázat)

19. táblázat NFT I. nyertes pályázatok OP-ok szerinti és megyénkénti megoszlása a Nyugat-dunántúli régióban

	Támogatás		Pályázatok	
	Millió Ft	%	db	%
<i>Operatív programok szerint</i>				
AVOP	12 144,8	22,8	515	36,0
GVOP	12 022,4	22,5	720	50,3
HEFOP	9 522,3	17,9	138	9,7
KIOP	12 043,8	22,6	13	0,9
ROP	7 560,4	14,2	44	3,1
<i>Összesen</i>	<i>53 293,7</i>	<i>100,0</i>	<i>1 430</i>	<i>100,0</i>
<i>Mezők szerint</i>				
Győr-Moson-Sopron	24 165,3	45,4	573	40,1
Vas	15 582,9	29,2	361	25,2
Zala	13 545,4	25,4	496	34,7
<i>Összesen</i>	<i>53 293,7</i>	<i>100,0</i>	<i>1 430</i>	<i>100,0</i>

Forrás: EMIR és www.westpa.hu alapján szerkesztette Lados M.

7.4. A regionális fejlesztések forrásai az Európai Unió 2007–2013 közötti programidőszakában

A Nyugat-dunántúli átfogó program megvalósítása során három főbb támogatási forráscsoporttal számolhatnak a régió fejlesztési szereplői:

- az Új Magyarország Fejlesztési Terv
- a Nyugat-dunántúli Operatív Program
- az EU határ menti programjai (3. Célterület)

A fenti források egészülnek ki a hazai társfinanszírozással, amely tartalmazza a kormányzati támogatásokat és a pályázók saját forrásait is. Az ÚMFT-ben országosan 6.210 Mrd Ft uniós forrás érhető el (20. táblázat). A táblázatban szereplő forrásokra pályázni kell a régió önkormányzatainak, civil szervezeteinek, vállalkozásainak. Egy magas szintű projektfejlesztési aktivitás mellett, remélhetőleg az ÚMFT-ből legalább lakosságárányosan részesül majd a régió.

7.4.1. Nyugat-dunántúli Operatív Program

A program prioritásai közötti források felosztása nem csupán a régió szándékaitól függ. Mind az Európai Bizottság, mind a ROP-ok tervezését koordináló NFÜ meghatározott bizonyos szabályokat, korlátokat a programon belüli arányok kialakításakor. Ilyen korlát például, hogy a közlekedésfejlesztésre szánt források nem haladhatják meg a ROP teljes forrásnak a 10%-át. A régiós szereplők pedig épp a közlekedésre szánt eszközöket kívánták növelni, míg pl. az Európai Bizottság a gazdaságfejlesztési prioritásra szánt keretet kevesellte.

20. táblázat Az Új Magyarország Fejlesztési Terv összes uniós forrása operatív programonként

Operatív programok	EU forrás	EU támogatás, Millió euró	EU támogatás, Millió Ft
Gazdaságfejlesztés	ERFA	2 437	645 912
Közlekedés	ERFA + KA	6 290	1 666 792
Társadalmi megújulás	ESZA	3 362	890 854
Elektronikus közigazgatás	ERFA	36	9 469
Államreform	ESZA	145	38 539
Társadalmi infrastruktúra	ERFA	1 949	516 465
Környezet, energia	ERFA + KA	3 853	1 021 034
<i>Nyugat-Dunántúl</i>	<i>ERFA</i>	<i>464</i>	<i>122 895</i>
Végrehajtás támogatása	ERFA	343	90 920
Európai Területi Együttműködés	ERFA	343	90 895
Agrár és Vidékfejlesztési Program	EMVA	3 806	1 008 548
Halászati Program	EHA	34	9 087
Nemzeti Teljesítmény Tartalék	-	373	98 956
<i>Összesen</i>	-	<i>23 435</i>	<i>6 210 365</i>

Megjegyzés: Kötelezettségvállalás (265 Ft/euró)

Forrás: Nyugat-dunántúli régió regionális átfogó program, 2006.

Az NYDRFT által elfogadott forrásallokációban (21. táblázat) a *turizmus* fejlesztése dominál a teljes keret egynegyedének (36,0 Mrd Ft) a lekötésével. A prioritáson belül a régió legfőbb turisztikai vonzerői – a termál- és gyógyturizmus³³, illetve a régió jelentős kastélyai – kaptak hangsúlyt. A program törekedett arra, hogy ez utóbbi esetben alkalmazza a forráskoncentráció elvét és a program megvalósítását segítő projekt-

³³ A 2001–2002-es nemzeti költségvetési forrásokból megvalósított Széchenyi Terv egyik vezérágazata a termál- és gyógyturizmus volt. A Nyugat-Dunántúl hagyományos és új fürdőbázisai program keretében sikeresen újították meg szolgáltatási szerkezetüket és alakították ki, illetve bővítették kapacitásait. A program keretében 31 projekt valósult meg a régióban közel 30 Mrd Ft értékben. Ennek egyharmadát biztosította a Széchenyi Terv támogatása. A régió sikerét a programon belül az is jelzi, hogy országosan az összes projekt egynegyede itt valósult meg az összes támogatási forrás egyharmadának a segítségével, miközben Észak-Alföld (33,8%) után itt volt a legalacsonyabb a támogatásintenzitási mutató (35,3%; az országos átlag 38,0% volt). (*Aquaprofit* 2005)

csatornába mindössze három – megyénként egy – kastély fejlesztési elképzeléseit támogatja (*Fertőd, Keszthely, Körmend*).

Közel megegyező arányban kötik le a rendelkezésre álló forrásokat a *környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúrafejlesztések* (28,3 Mrd Ft) és a *városfejlesztés* (27,5 Mrd Ft) prioritások. Előbbi esetben a keret fele szolgálja a közlekedést, míg a környezetvédelemhez kapcsolódóan a felszíni vizekkel kapcsolatos beruházások hangsúlyosabbak. A városfejlesztés prioritáson belül folytatódnak a már az Orpheus programmal elindított, majd az előző ROP-ban (NFT I.) szintén támogatott településközpont-fejlesztések és az integrált város-rehabilitációs projektek. Új elemként jelenik meg a programban a *közösségi közlekedés* fejlesztése.

21. táblázat Nyugat-dunántúli OP – Indikatív forrásallokáció

Prioritás	Indikatív források megoszlása		
	Millió euró	Mrd Ft	%
<i>1. Gazdaságfejlesztés</i>	83,9	22,2	16,0
Helyi vállalk. fejlesztése tanácsadással és hálózatosodással	16,8	4,4	3,2
Komplex befektetés-ösztönzés, befektetői környezet fejl.	52,9	14,0	10,0
A gazdaság fejlődését szolgáló humán erőforrás-fejlesztés regionális eszközei	14,3	3,8	2,7
<i>2. Turizmusfejlesztés - Pannon Örökség megújítása</i>	135,7	36,0	25,8
Gyógy- és termál turizmus	43,7	11,6	8,3
Kulturális utak (kastélyok, várak, kulturális infrastruktúra)	54,5	14,4	10,4
Tájegységi öko- és aktív turisztikai programok	23,6	6,2	4,5
Szálláshelyfejlesztés	12,6	3,3	2,4
Desztináció menedzsment	1,4	0,4	0,3
<i>3. Városfejlesztés</i>	103,9	27,5	19,7
Településközpont-fejlesztések	47,7	12,6	9,1
Integrált város-rehabilitáció	26,1	6,9	5,0
Közösségi közlekedés	30,1	8,0	5,7
<i>4. Környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra</i>	106,8	28,3	20,3
Kistelepülések szennyvízkezelése	15,6	4,1	3,0
Felszíni vizekkel kapcsolatos beruházások	30,2	8,0	5,7
A környezet megóvásához kapcsolódó szolg. kialakítása	4,2	1,1	0,8
Közlekedés	56,8	15,0	10,8
<i>5. Helyi és térségi közszolgáltatások infrastruktúrája</i>	95,7	25,4	18,2
Oktatási intézmények	41,8	11,1	8,0
Szociális intézmények, akadálymentesítés	18,3	4,9	3,5
Egészségügyi intézmények	25,6	6,8	4,9
Információs társadalom	8,4	2,2	1,6
Közszolgáltatási és civil együttműködési hálózat kialakítása	1,6	0,4	0,3
<i>Összesen (a)</i>	525,9	139,4	100,0
<i>Technikai segítségnyújtás (b)</i>	19,6	5,1	
<i>Mindösszesen (a+b)</i>	545,6	144,5	

Megjegyzés: Folyó áron, euróban, nemzeti társfinanszírozással (265 Ft/euró)

Forrás: Nyugat-dunántúli Operatív Program, 2006 – 2006. 12. 06-i munkaváltozat.

A helyi és térségi közszolgáltatás infrastruktúra fejlesztések (25,4 Mrd Ft) több mint 40%-át az oktatási intézmények fejlesztése adja. Ebben különös hangsúlyt kapnak a komplex kistérségi keretek között megvalósuló projektek. Arányát tekintve a gazdaságfejlesztés prioritás (22,2 Mrd Ft) súlya a legkisebb a programon belül. A források közel kétharmadát (14,0 Mrd Ft) a befektetés ösztönzésre és a befektetői környezetfejlesztésre kívánja fordítani a régió. Ez viszont a kastélyprogram után a második legnagyobb költségvetésű intézkedés.

A táblázat prioritásai között már nem várható mozgás. Az akciótervezés viszont még módosíthatja az egyes prioritásokon belül kialakított arányokat. Sőt ez a programidőszak futamideje alatt többször is előfordulhat, mivel az operatív program megvalósítása során *kétévente gördülő tervezéssel* akciótervek készülnek. Ez biztosít egy kis rugalmasságot a program megvalósításában.

Az NYDOP-t szakaszoló akcióterv a programciklus első két évére 39,1 Mrd Ft-ot allokált, ami a teljes hétéves forrás 26,5%-a. A második szakasz tervezése során az NFÜ jelezte, hogy a 2009–2010-es akcióterv időszakában gyorsítaná a források felhasználását. Így a programidőszak kétharmadánál már a felhasználható források kétharmada lenne lekötve. Ez nagymértékben segítené a rendelkezésre álló keretek teljes felhasználását a programciklus 2015. év végi pénzügyi zárásáig.

7.4.2. Határ menti programok

A régió még a jövőben számíthat a területi együttműködés programjaira is. A régiót a szlovén és az osztrák teljes mértékben, míg a horvát és a szlovák határ menti programok részben érintik. Így az országra jutó 343 millió eurós EU támogatásból 49,1 millió euró közvetlenül bővíti az átfogó program forrásait, míg 140,0 millió euró forrásért több kedvezményezett megye száll majd versenybe. (22. táblázat)

22. táblázat A Területi Együttműködés forrásai a Nyugat-dunántúli régió egyes határszakaszain (2007–2013)

Programok	EU támogatás Millió euró	EU támogatás Millió Ft
Magyar–Horvát	35,0	9.275
Magyar–Osztrák	34,5	9.143
Magyar–Szlovák	105,0	27.825
Magyar–Szlovén	14,6	3.869
<i>Összesen</i>	<i>189,1</i>	<i>50.112</i>

Megjegyzés: Kötelezettségvállalás (265 Ft/euró)

Forrás: Nyugat-dunántúli régió regionális átfogó program, 2006. alapján szerkesztette Lados M.

Összegezve az előzőekben bemutatott fejlődési ívet látható, hogy 10 év alatt az évi 100 millió Ft döntési és megvalósítási kompetenciától, a 2007-től induló programidőszakban évi közel 20 Mrd Ft fejlesztési forrással hatékony, a régió jövőképét megvalósító döntési és menedzselési helyzetbe jutott a NYDRFT és az NYDRFÜ. (23. táblázat)

23. táblázat A programmegvalósítás forrásai a Nyugat-Dunántúlon folyó áron (1998–2013)

Időszak	Támogatási forrás	Összege Millió Ft	
		Összesen	Évi átlagos
<i>Regionális döntési hatáskörű források</i>			
1998-2000	decentralizált TFC	190	63
2001-2002	Phare Tükörprogram és ERFP	2 264	1 132
2001-2008	decentralizált regionális célelőirányzatok	12 279	1 535
2004-2006	NFT – ROP	7 275	2 425
2007-2013	ÚMFT – NYDOP	139 400	19 914
<i>Országos ágazati hatáskörű források</i>			
2002-2003	Phare Előcsatlakozási Program	3 260	1 630
2004-2006	NFT – ágazati operatív programok	47 330	15 777
2007-2013*	ÚMFT – ágazati operatív programok	608 747	86 964

* A teljes programból a régió népességarányával megegyező részesedést feltételezve.
Forrás: A NYDRFT 2005-2006. évi tanácsulési előterjesztései, Integrált regionális ..., 2004., Nyugat-dunántúli régió regionális átfogó programja, 2006. és 7–8. melléklet alapján szerkesztette Lados M.

A sikeres megvalósítást a menedzsment – *közreműködő szervezet* – kapacitások bővítésén, a partnerségi hálózatokkal (Koordinációs Bizottság, Regionális Idegenforgalmi Bizottság, Regionális Egészségügyi Tanács, Regionális Innovációs Tanács, Regionális Szociális Tanács, Regionális Hálózati Tervező Intézet, Regionális Környezeti Fórum, Regionális Felsőoktatási Egyeztetési Fórum, Regionális Civil Egyeztetési Fórum) történő együttműködésekén túl *célzott projektfejlesztés* is segíti.

Ebben jelentős szerepe van a régiók között úttörő módon 2000-ben indított *KEZDET* (Regionális Fejlesztési Kezdeményezések Tára) web alapú, a projektgenerálást és fejlesztést segítő projektadatbázisnak és a *tervezésnek*. A PEA2 program keretében a NYDRFT 21, a 2007–2013-as NYDOP megalapozását segítő, illetve a régió számára meghatározó projekt kidolgozását támogatta 228,2 M Ft értékben 2005–2006-ban. Az Új Magyarország Program, s benne a NYDOP megvalósítását szolgáló projektek előkészítésére a PEA3 program további 343,3 M Ft tervezési keret felhasználását teszi lehetővé a NYDRFT számára 2007–2008-ban.

Szombathely – Térségi Integrált Szakképző Központ

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata

Összes költség: 355 688 eFt

Támogatás: 355 688 eFt

Támogatás forrása: HEFOP-3.2.2-P.

Bagod – Lovardafejlesztés

Frigo-Plusz Kereskedelmi és Ipari Kft.

Összes költség: 301 817 eFt

Támogatás: 87 527 eFt

Támogatás forrása: ROP-1.2.2.

Kőszeg – Írottkő Hotel fejlesztése

Írottkő Konzorcium (Írottkő Hotel Szálláshely Értékesítő Kft. és
ABIC Befektetési, Ingatlanfejlesztő és -forgalmazó Centrum Kft.)

Összes költség: 240 477 eFt

Támogatás: 72 143 eFt

Támogatás forrása: NYDOP-2.3.1/A.

Mosonmagyaróvár – Aqua Hotel bővítése

Flexum Termelő és Szolgáltató Zrt.

Összes költség: 249 900 eFt

Támogatás: 74 900 eFt

Támogatás forrása: ROP-1.2.1.

Hévíz – A gyógyfürdő és a terápia centrum fejlesztése

Hévízgyógyfürdő és Szent András Reumakórház Kht.
 Összes költség: 4 898 423 eFt
 Támogatás: 1 499 853 eFt
 Támogatás forrása: NYDOP-2.1.1/A.

Celldömölk –Vulkánfürdő és környezete fejlesztése

Celldömölk Város Önkormányzata
 Összes költség: 81 776 eFt 182 000 eFt 13 159 eFt
 Támogatás: 60 000 eFt 50 000 eFt 9 459 eFt
 Támogatás forrása: TTFC 2003 TRFC TP 2005 TRFC SZP 2005